

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAQDONISE SE VERIUT
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА
QENDRA PER AKSIM PROFESIONAL DHE TRAJNIM
СКОПЈЕ - СЕКТОР

Примено Регистар		31-05-2022	
Организационен №	Табела №	Примено Шифра	Вредност: Мета:
08	560/19		

Врз основа на член 55, став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/19 и 110/19), член 38, став 1 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20) и член 7 од Законот за стручно образование и обука („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/06, 117/08, 148/09, 17/11, 24/13, 137/13, 41/14, 145/15, 55/16, 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 275/19), министерот за образование и наука ја донесе Испитната програма од задолжителните модули во стручното образование за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** од струка/сектор **Сообраќајна/сообраќај, транспорт и складирање**, во реформираното техничко образование.

ИСПИТНА ПРОГРАМА

ЗА ДРЖАВНА МАТУРА И ЗАВРШЕН ИСПИТ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

ДРЖАВЕН ИСПИТЕН ЦЕНТАР

ТЕХНИЧАР ЗА ТРАНСПОРТ И ШПЕДИЦИЈА

Образовен профил/квалификација

ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

СРЕДНО СТРУЧНО
ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2022

1. ВОВЕД

Испитната програма за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** од реформираното техничко образование овозможува подготовка на матурски и на завршни испити кои се во функција на подобрување на квалитетот во образованието. Испитната програма претставува основа за изработување тестови за државна матура и за завршен испит, со кои се овозможува заокружување на образованието (сертификација) и запишување на учениците во високото образование (селекција).

Во учебната 2019/2020 година, започна реализација на наставните планови и програми од реформираното техничко образование во сите образовни профили/квалификации од сите струки/сектори. Реформираните наставни планови се модуларно дизајнирани, а наставните програми се составени од модуларни единици, претставени преку еден или повеќе резултати од учење и критериуми на оценување.

Согласно со Концепцијата за државна матура, училишна матура и завршен испит во јавното средно образование, ученикот го избира третиот избран предмет од стручните наставни програми од изборниот дел.

Согласно со реформираните наставни планови и програми во четиригодишното стручно образование, се пристапи кон нов модел на испитна програма. Содржината на испитната програма по реформираниот модел се состои од содржините на наставните програми од задолжителните модули за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција**. Во испитната програма се димензионираат два модуларни пакети, а учениците избираат само еден.

Испитната програма за државна матура и за завршен испит од задолжителните модули за стручното образование за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** ги содржи следните компоненти:

1. Вовед
2. Цел на испитот
 - 2.1. Општи цели на испитот
 - 2.2. Цели на изборни пакети
 - 2.2.1. Цели на изборен пакет еден (1)
 - 2.2.2. Цели на изборен пакет два (2)
3. Содржина на испитот
 - 3.1. Спецификација на содржина и способности на испитната програма
 - 3.2. Конкретизација на резултатите од учење по модуларни единици
4. Спецификациска мрежа на испитот
 - 4.1. Спецификациска мрежа на изборен пакет еден (1)
 - 4.1. Спецификациска мрежа на изборен пакет два (2)
5. Опис на испитот
6. Начин на оценување
7. Потпис и датум на донесување на испитната програма

2. ЦЕЛ НА ИСПИТОТ

2.1. Општи цели на испитот

Општи цели на матурскиот и на завршниот испит од задолжителните модули за стручното образование за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** е да се провери:

- стекнатото знаење за успешно продолжување на образованието и определување на идната професија;
- способноста да се вклучи на пазарот на трудот;
- способноста за самостојна примена на знаењата од областа на **транспортот и шпедицијата**;
- примената на принципите и законитостите што владеат при решавање практични и конкретни проблеми од соодветната област.

2.2. Цели на изборните пакети

2.2.1. Цели на изборен пакет еден (1)

Изборниот пакет еден (1) во Испитната програма за **техничар за транспорт и шпедиција** го сочинуваат 2 (две) наставни програми: **Технологија на железнички транспорт** што се изучува во **трета година** и **Технологија на патен транспорт** што се изучува во **трета година**. Во продолжение се дефинирани целите на двете наставни програми кои го сочинуваат изборниот пакет еден (1):

- разликување основни елементи на превоз со железница;
- опишување на подготвителните и почетните операции при превоз на пратки во железничкиот сообраќај;
- опишување на операциите за време на превоз на пратките во железничкиот сообраќај;
- препознавање посебни случаи при превоз на пратки во железничкиот сообраќај;
- објаснување завршни операции при превоз на пратки во железничкиот сообраќај;
- ефикасна примена на патниот сообраќај при транспорт на товар;
- избор на соодветно возило при превоз на даден товар во патниот сообраќај;
- дефинирање на различни системи на движење на возилата во патниот сообраќај;
- избор на оптимален систем на движење на возилата во патниот сообраќај;
- организирање на различни специјални видови превоз во патниот транспорт.

2.2.2. Цели на изборен пакет два (2)

Изборниот пакет два (2) во Испитната програма за **техничар за транспорт и шпедиција** го сочинуваат 3 наставни програми: **Комбиниран транспорт** што се изучува во **трета година**, **Шпедиција и шпедициско работење** што се изучува во **трета година** и **Шпедиција и**

шпедициско работење што се изучува во **четврта година**. Во продолжение се дефинирани целите на трите наставни програми кои го сочинуваат изборниот пакет два (2):

- проценување соодветен вид палета според карактеристиките на стоката, примена на стандарди во палетизација и методи за формирање на палетни единици;
- опишување средства за манипулирање со палетите, примена на системи за складирање на палети и изработка на план за натовар на палети на различни транспортни средства;
- избор на соодветна технологија на транспорт на контејнерите;
- примена на соодветни технологии на полнење и празнење, складирање, обезбедување на стоката и прицврстување на контејнерите на транспортните средства;
- објаснување на шпедитерско работење;
- опишување на царинскиот систем;
- објаснување на царинска постапка на пуштање стока во слободен промет;
- опишување на улогата на единствениот царински документ;
- утврдување на потеклото на стоката;
- објаснување и организација на збирниот транспорт;
- применување на Царинската тарифа;
- утврдување на вредноста на стоката за царинските постапки.

3. СОДРЖИНА НА ИСПИТОТ

3.1. Спецификација на содржина и способности на испитната програма

	Број на модул	Назив на модул	Назив на наставна програма	Година на изучување	Неделен/годишен фонд на часови	Број на ЕЦВЕТ кредити
Изборен пакет 1	M ₁	Организација на транспортот	НП ₁ – Технологија на железнички транспорт	трета	3/108	6
			НП ₂ – Технологија на патен транспорт	трета	3/108	7
Изборен пакет 2	M ₂	Шпедитерско работење	НП ₁ – Комбиниран транспорт	трета	2/72	4
			НП ₂ – Шпедиција и шпедициско работење	трета	2/72	5
			НП ₃ – Шпедиција и шпедициско работење	четврта	3/99	6

Подолу се групирани и се дадени способностите кои ученикот треба да ги поседува за успешно решавање на испитните задачи:

- **C1 - знаење и разбирање** (идентификување, препознавање, именување, наведување, заокружување, поврзување, подвлекување, регистрирање, набројување);
- **C2 - примена** (разликување, поврзување, опишување, објаснување, наведување примери, дополнување, конструирање, модифицирање);
- **C3 - решавање задачи** (класифицирање, категоризирање, развивање, ревидирање, организирање, подредување, споредување, анализирање и заклучување).

3.2. Конкретизација на резултатите од учење по модуларни единици

Изборен пакет 1 (еден):

НАСТАВНА ПРОГРАМА 1: Технологија на железнички транспорт за трета година	
<i>Модуларни единици</i>	<i>Резултати од учење</i>
	Ученикот ќе биде способен да:
1.1. Основни елементи на железнички транспорт	- ги разликува видовите пратки и превоз со железница; - ги дефинира учесниците во железничкиот превоз на стока;
1.2. Припремни и почетни операции при превоз на пратки	- опишува подготвителни операции при превоз на пратки; - опишува почетни операции при превоз на пратки; - подготвува товарен лист;
1.3. Операции за време на превоз на пратки	- опишува операции на превоз на пратки;
1.4. Завршни операции при превоз на пратки	- опишува подготовка за издавање на пратки; - објаснува постапка при издавање на пратки од станица.
НАСТАВНА ПРОГРАМА 2: Технологија на патен транспорт за трета година	
<i>Модуларни единици</i>	<i>Резултати од учење</i>
	Ученикот ќе биде способен да:
1.1. Планирање и организирање на патниот транспорт	- анализира критериуми за избор на патишта и возила; - анализира транспортни возила и начини на транспорт на различни видови стока;
1.2. Документи во патниот транспорт	- објаснува основни превозни документи во патниот транспорт; - објаснува документи за возач, возило и стока; - анализира и пополнува документи за меѓународен транспорт;
1.3. Специјални видови превоз	- дефинира и објаснува вонреден превоз; - објаснува превоз на леснорасиплива стока; - анализира превоз на живи животни; - анализира превоз на опасни материи.

Изборен пакет 2 (два):

НАСТАВНА ПРОГРАМА 1: Комбиниран транспорт за трета година	
<i>Модуларни единици</i>	<i>Резултати од учење</i>
	Ученикот ќе биде способен да:
1.1. Палетен систем на транспорт	<ul style="list-style-type: none"> - опишува предности на палетен систем; - применува методи за формирање на палетни единици; - опишува значење на стандардни палети во палетниот систем; - споредува средства за манипулирање со палетите; - идентификува системи на складирање и товарење на палети;
1.2. Контејнерски систем на транспорт	<ul style="list-style-type: none"> - опишува предности на контејнерски систем; - опишува употреба на контејнер; - опишува технологии на транспорт на контејнери; - споредува средства за манипулирање со контејнерите; - опишува технологии на полнење, празнење и складирање на контејнери.
НАСТАВНА ПРОГРАМА 2: Шпедиција и шпедициско работење за трета година	
<i>Модуларни единици</i>	<i>Резултати од учење</i>
	Ученикот ќе биде способен да:
1.1. Шпедитерско работење	<ul style="list-style-type: none"> - опишува работи во меѓународната шпедиција; - препознава основни шпедитерски работи; - препознава специјални шпедитерски работи;
1.2. Царински систем	<ul style="list-style-type: none"> - опишува царински систем на Република Северна Македонија; - препознава постапки на царинско дозволено постапување;
1.3. Царински постапка	<ul style="list-style-type: none"> - препознава функција и значење на царинска постапка; - опишува царинска постапка на пуштање на стоката во слободен промет; - опишува царински постапки за транзит, извоз, царинско складирање, извоз и увоз за облагодарување, привремен увоз и преработка под царинска контрола; - набројува видови документи во царинска постапка;
1.4. Единствен царински документ (ЕЦД)	<ul style="list-style-type: none"> - пополнува и поднесува ЕЦД; - препознава сетови на ЕЦД; - пополнува рубрики на ЕЦД според правилник.
НАСТАВНА ПРОГРАМА 3: Шпедиција и шпедициско работење за четврта година	
<i>Модуларни единици</i>	<i>Резултати од учење</i>
	Ученикот ќе биде способен да:
1.1. Царинска тарифа	<ul style="list-style-type: none"> - објансува Царинска тарифа; - применува Царинска тарифа за одредување на царински давачки;

1.2. Потекло на стоката	- разликува преференцијално и непреференцијално потекло на стоката; - селектира документи кои го покажуваат потеклото на стоката;
1.3. Збирен транспорт	- набројува карактеристики на збирниот транспорт; - опишува постапка на збирна отпрема и допрема;
1.4. Вредност на стоката за царински потреби	- објаснува вредност на стоката за царински потреби; - пресметува царински давачки и царинска вредност.

4. СПЕЦИФИКАЦИСКА МРЕЖА НА ИСПИТОТ

Во спецификациската мрежа на испитот се дава шема на процентуална застапеност на наставните програми и способностите во тестот. Бројот на испитните задачи од секоја наставна програма кои вклучуваат и одредена група способности, ќе биде соодветен на нивната процентуална застапеност во однос на вкупниот број испитни задачи кои ќе ги содржи тестот. При изработката на тестот за интерно спроведување на испитот, училишната испитна комисија го запазува процентот на застапеноста на испитните прашања за предметите кои влегуваат во состав на изборниот пакет, но имаат флексибилност при определувањето на бројот на прашањата за модуларните единици што се во состав на наставната програма, односно наставните програми од изборниот пакет. Се изработуваат посебни спецификациски мрежи за двата изборни пакети.

4.1. Спецификациска мрежа на изборен пакет еден (1)

СПОСОБНОСТИ	НАСТАВНИ ПРОГРАМИ		ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	НП ₁	НП ₂	
C1	20-30 %	20-30 %	40-60 %
C2	10-20 %	10-20 %	20-40 %
C3	5-15 %	5-15 %	10-30 %
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	45-55 %	45-55 %	100 %

C1 – знаење и разбирање (идентификување, препознавање, именување, наведување, заокружување, поврзување, подвлекување, регистрирање, набројување);

C2 – примена (разликување, поврзување, опишување, објаснување, наведување примери, дополнување, конструирање, модифицирање);

C3 – решавање задачи (класифицирање, категоризирање, развивање, ревидирање, организирање, подредување, споредување, анализирање, заклучување, решавање конкретни проблеми).

НП₁ – Технологија на железнички транспорт за трета година

НП₂ – Технологија на патен транспорт за трета година

4.2. Спецификациска мрежа на изборен пакет два (2)

СПОСОБНОСТИ	НАСТАВНИ ПРОГРАМИ			ЗАСТАПЕНОСТ (%)
	НП ₁	НП ₂	НП ₃	
C1	10-20 %	15-25 %	15-25 %	40-60 %
C2	10-15 %	10-15 %	10-15 %	20-40 %
C3	5-10 %	5-10 %	5-10 %	10-30 %
ЗАСТАПЕНОСТ (%)	25-35 %	30-40 %	30-40 %	100 %

C1 – знаење и разбирање (идентификување, препознавање, именување, наведување, заокружување, поврзување, подвлекување, регистрирање, набројување);

C2 – примена (разликување, поврзување, опишување, објаснување, наведување примери, дополнување, конструирање, модифицирање);

C3 – решавање задачи (класифицирање, категоризирање, развивање, ревидирање, организирање, подредување, споредување, анализирање, заклучување, решавање конкретни проблеми).

НП₁ – Комбиниран транспорт за трета година

НП₂ – Шпедиција и шпедициско работење за трета година

НП₃ – Шпедиција и шпедициско работење за четврта година

5. ОПИС НА ИСПИТОТ

Испитот за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** се реализира писмено со можност за примена на ИКТ. Ученикот избира еден од понудените два модуларни пакети за кои има подготвено испитни задачи.

Испитот се состои во решавање тест. Тестот содржи околу **40** испитни задачи.

Времетраењето на испитот е **120 минути** и се спроведува од страна на предметна испитна комисија во училиштето без пауза.

Во тестот се застапени испитни задачи од три вида:

- задачи во кои ученикот треба да избере еден точен од понудените одговори;
- задачи со поврзување и отворени задачи - задачи во кои треба на означеното место да се запише краток одговор;
- задачи во кои ученикот треба да ја покаже целата постапка на решавање на зададената задача.

За време на испитот ученикот може да користи калкулатор, прибор за цртање - линијар и други помошни средства како што се Тарифи за превоз на стока со железница и Царинска тарифа.

6. НАЧИН НА ОЦЕНУВАЊЕ

Вкупниот број бодови што можат да се освојат на испитот за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** е околу **70**.

Точниот одговор на задачите со повеќечлен избор и задачи со поврзување се оценува со 1 бод. Доколку точно ги реши сите задачи, ученикот може да освои околу **20 - 30 бода**.

Точниот одговор во задачите каде што се бара директен кус одговор (со еден збор (број) или фраза), се оценува до 2 бода за секој точен одговор. Со точното решение на ваквите задачи ученикот може да освои околу **20 - 30 бода**.

Во задачите каде што се бара да се покаже како се решава некоја задача (komplицирана ситуација), да се дискутира, да се образложи, да се реши, при што се оценува точното решавање на секоја фаза од задачата. Овие задачи се оценуваат со **3 - 5 бода**. На ваквите задачи, ако точно ги реши, ученикот може да освои од **15 до 25 бода**.

Оценувањето ќе се врши **интерно од страна на училишна предметна комисија**, врз основа на однапред изготвено упатство и усогласени критериуми.

7. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ИСПИТНАТА ПРОГРАМА

Испитна програма за државна матура и за завршен испит, од задолжителните модули во стручното образование за образовниот профил/квалификација **Техничар за транспорт и шпедиција** од реформирано техничко образование од струка/сектор **Сообраќајна/сообраќај, транспорт и складирање** за учениците во средното стручно образование, со позитивно мислење од Бирото за развој на образованието, бр. бр. 08-17/18 од 19.4.2022 година, ја донесе министерот за образование и наука.

Број 13-5400/23
05-05-2022 година

Министер за образование и наука,

Ministër i Arsimit dhe Shkencës,

Doc. Dr. Jeton Shaqiri

